

Langs kanten af Movso (3) og ved Rosborg Sø (1) vokser orkidéen Majgøgeurt.

Også uden for vådområderne giver det afvekslende landskab le-vesteder for mange forskellige planter. Særligt lys- og varmekrævende arter som *Opret* og *Nikkende Kobjelde*, *Tjærnenelike* og *Skorsøner* trives på de tørre, sandede og solrige arealer, og i det lille hedeareal Paradiset (6) vokser en mindre bestand af den sjældne *Guldblomme*.

Spændende vådområder

I flere af de næringsfattige hedesøer på terrænet er vandfladen mere eller mindre dækket af en dyne af Spaghnummos – en såkaldt hængesæk. De meget specielle vækstforhold på en sådan hængesæk betyder, at kun få, sjældne arter kan trives og overleve her – på flere af søerne kan man derfor finde både *Kæruld*, *Tranebrø* og den insektædende plante *Rundbladet Soldug*.

Sjældne dyr og fugle

Foruden de mere almindelige pattedyr som *Rådyr*, *Ræv*, *Grævling* og strejfende *Krondyr*, rummer terrænet Danmarks mest sjældne pattedyr, *Odderen*. Den kan træffes langs Mønsted Å og i Rosborg Sø. Danmarks største bestand af den sjældne *Hedelerke* findes endvidere på terrænet.

VELKOMMEN

Jydske Dragonregiment byder velkommen til Finderup Øvelsesplads

Finderup Øvelsesplads er et militært område, der anvendes af forsvarstjenesten til uddannelse og øvelse for både bælte- og hjulkøretøjer samt enheder til fods. Det samlede areal udgør 1064 ha, og der kan gennemføres øvelser i et omfang svarende til en bataljons størrelse (400-600 soldater).

Terrænet er åbent for publikum, når der ikke er militær aktivitet. Oplysninger om aktiviteterne findes på skiltene ved indfaldsveje til terrænet.

Ved offentlig færdsel gælder generelt:

- Færdsel i øvelsesområdet sker til enhver tid på eget ansvar.
- Inden der tages ophold i øvelsesområdet skal den enkelte tilsikre at terrænet er frit.
- Oplysning herom findes ved de tre informationstavler eller på internetadressen (www.hok.dk) „nyt & presse, Øvelseterræn JDR..“
- Kørsel i personbil er tilladt ad anviste ruter og til anviste parkeringspladser (se kort)
- Færdsel må kun foregå til fods, på cykel og til hest.
- Ridning og cykling må kun foregå på veje, stier og spor.
- Hunde må medtages men skal til enhver tid føres i snor.
- Brug af åben ild er ikke tilladt og tobaksrøgning skal ske med omtanke.
- Opsamling og berøring af evt. ammunitionsgenstande er forbudt.
- Der skal konstant vises hensyn til fugle-/dyreliv, fauna og flora samt andre besøgende

Området rummer en række faste militære faciliteter, som f.eks. en "by" – Tovby (9) – til brug for uddannelse i bebyggede områder, øvelsesområde for kampvogne, sprængningsområde, feltforhindringsbane og bane til kast med skarpe håndgranater m.m. I disse områder kan der være særlige restriktioner, som vil fremgå af skiltning i terrænet.

Yderligere information samt tilladelser til særlige arrangementer rettes til Holstebro Kaserne, på tlf.: 97423177

JYDSKE DRAGONREGIMENT

Jydske DragonRegiment

Ordensreglement for

Finderup Øvelsesplads

2003

I et storlået istidslandskab byder Finderup Øvelsesplads på mange spændende naturoplevelser – krydret med forhistoriens vingesus.

LANDSKABET

Landskabet dannes...

Under sidste istid bevægede et imponerende isskjold sig hen over den nordlige halvkugle og enorme ismasser dækkede størstedelen af Danmark. Kun dele af Vestjylland var ikke dækket af isen, og lige her på kanten af det isdækkede landskab, finder vi Finderup Øvelsesplads.

Inde under isen blev landskabet modeleret – dels af det voldsomme tryk fra isen, dels af de store mængder smeltvand, der – samlet i floder – til stadighed søgte ud mod isranden.

Da isen smeltede, afsløredes et bakkelandskab med markante, fladbundede dalstrøg dannet af smeltvandet – såkaldte *tunneldale*, som f.eks. *Rosborg Sø* (1).

Hvor tunneldale således opstod under isen, blev der i takt med isens tilbagetrækning dannet smeltvandsdale foran isen. Smeltvandet fossede ud af isranden og løb i vældige floder ud over det for isdækkede landskab, og langsomt gravede vandet sig ned i vældige floddale, som ved *Langeskovdal* (2).

Isklumper, der blev efterladt af vandmasserne, smeltede bort langt senere og efterlod huller i landskabet, såkaldte *dødishuller*. De findes i terrænet i dag som afløbsløse lavninger med ret stejle sider – som *Movso* (3).

HISTORIEN

...og bebos

Der har været mennesker omkring Finderup Øvelsesplads i mere end 7000 år, og ved Rosborg Sø og langs åen er der fundet store mængder stenredskaber. Et af Danmarks fineste bronzealdersværld er endvidere fundet i Rosborg sø. Sværdet kan nu ses på Skive Museum.

De mange gravhøje viser os, at området først blev rigtig beboet for henvend 4000 år siden. Sent i bondestenalderen slår bønder og hyrder af enkeltgravfolket sig ned på kanten af den guldne Alhede. De døde begravnes i sovestilling, men fuldt påklædt og rigeligt forsynet med mad og drikke til den sidste rejse. Over graven hvælves en lille gravhøj, hvor også kvinder og børn får plads.

I terrænets nordlige del findes flere gravhøje, og særligt fra *Bøgehøjene* (4), er der en flot udsigt over terrænet.

MARGRETHEVOLDEN

Vest for Rosborg Sø strækker det store voldanlæg – *Margrethevolden* (5) – sig lige netop ind på terrænet. Anlægget er en 2,5 km lang halvkreds-formet vold, der aldrig er

blevet udgravet og den præcise historiske funktion vides derfor ikke med sikkerhed. Teorier peger dog i retningen af, at der er tale om en stor indhegning til heste, og måske også kreaturer, i forbindelse med Middelalderens store eksport fra de jyske egne.

Paradiset

Anlægget "Paradiset" (6) har sandsynligvis også fungeret som indhegning, men dog som studefold i forbindelse med 1800-tallets studedrifter fra Limfjordsregionen til markederne i Hertugdømmerne. Her kunne studedriverne søge hvile for natten bag det høje dige af tørv, der har givet læ på den træløse, forblæste hede. Den godning kreaturerne efterlod i folden, har desuden været guld værd for de lokale bonders magre jorder.

Alvejen

Ved Viborg mødtes Hærvejen, der kom fra Altona, med *Alvejen* (7) mod Holstebro. Gravhøjene viser os, at sådan har det været siden stenalderen. Den rejsende mod Viborg passerede *Mønsted Å* på et vadested lidt syd for landevejen (8), men så delte vejen sig. Hovedstrøget passerede *Bøgehøjene* (4), og mødtes med Hærvejen lidt nord for Hald Sø. En anden gren – som måske var en genvej, der ikke altid var til at stole på – stikker fra vadestedet sydpå, ind mellem *Tovgård Mose* og *Mov-sø* og fanger Hærvejen ved *Stanghede*.

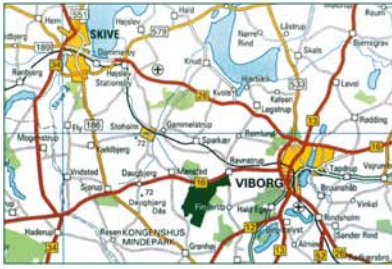
NATUREN

Naturen er en perle

Sjældne blomster

Finderup Øvelsesplads er en naturperle med mange spændende naturtyper og sjældne planter. Den største sjældenhed er forekomsten af de særlige kildevæld – såkaldte "Paludellavæld" – på vestskrænterne ned til Rosborg Sø. Her vokser den sjældne blomst *Gul Stenbræk*. Planten er oprindeligt en arktisk plante fra langt nordligere himmelstrøg, men da vandet i kilderne pibler direkte op fra grundvandet, har det en stabil temperatur på omkring 7 grader året rundt – optimale levevilkår for planten. *Gul Stenbræk* findes kun 7 steder i Danmark, hvoraf Rosborg Sø er lang den vigtigste lokalitet med ikke mindre end 75% af det samlede antal individer på landsplan!

NATUREN PLEJES

Drifts- og plejeplaner skal sikre naturen

Forsvarets skyde- og øvelsesområder rummer nogle af de bedst bevarede naturområder i Danmark, og terrænerne udgør i dag vigtige fristeder for en lang række sjældne og truede plante- og dyrearter.

For at sikre den unikke natur og samtidig skabe optimale træningsforhold, udarbejder Forsvaret og Skov- og Naturstyrelsen i fællesskab drifts- og plejeplaner for samtlige skyde- og øvelsesterræner i Danmark.

Plejeplan for Finderup Øvelsesplads

I 2001 blev der lavet en plejeplan for Finderup Øvelsesplads. Planen har til formål at fastholde og forbedre terrænet som et af forsvarrets mest varierede og naturskønne terræner.

Inden for den næste årrække vil der derfor løbende ske en række plejetiltag, der både skal begrænse sliddet efter øvelserne, forbedre forholdene for en lang række blomster og dyr samt beskytte de kulturhistoriske spor.

Det største projekt bliver at genskabe den oprindelige Rosborg Sø. Søen er af flere omgange forsøgt drænet, og i dag breder buske sig udover den tidligere søflade. Ved at hæve vandstanden håber man at kunne skabe bedre leveduligheder for insekter, vandplanter og fugle.

Af andre plejetiltag kan nævnes nedskæring af buske og træer på heden, genopretning af vandhuller, græsning og konvertering af nåleskov til løvskov.

Ved offentlig færdsel gælder generelt:

- Færdsel i øvelsesområdet sker til enhver tid på eget ansvar.
- Inden der tages ophold i øvelsesområdet skal den enkelte tilsikre at terrænet er frit.
- Oplysning herom findes ved de tre informationstavler eller på internetadressen (www.hok.dk) „nyt & presse, Øvelsesterræn JDR“.
- Kørsel i personbil er tilladt ad anviste ruter og til anviste parkeringspladser (se kort)
- Færdsel må kun foregå til fods, på cykel og til hest.
- Ridning og cykling må kun foregå på veje, stier og spor.
- Hunde må medtages men skal til enhver tid føres i snor.
- Brug af åben ild er ikke tilladt og tobaksrygning skal ske med omtanke.
- Opsamling og berøring af evt. ammunitionsgenstande er forbudt.
- Der skal konstant vises hensyn til fugle-/dyreliv, fauna og flora samt andre besøgende